

1700-LUKU

VALISTUS

SUVAITSE-
VAISUUS

JÄRKI

LUON-
NOLLINEN
USKONTO

DEISMI

USKONNON
JA VALTION
ERO

RANSKA
USA

PIETISMI

VASTUSTI:
tapakristillisyyttä
opillisuutta
yhteisöllisyyttä

KIRKON
UUDISTAMI-
NEN

hyvänteke-
väisyys,
avustus-
toiminta

KOROSTI:
tunnetta,
yksilöllisyyttä,
henkilökohtaista
uskonratkaisua,
vapaata uskonnon
harjoitusta

Philipp
Jakob
Spener

Hermann
Francke

herrnhuti-
laisuus

METODISMI

John Wesley
Englanti

RADI-
KAALI-
ELI
YLTIO-
PIETISMI

ajautui
kirkon
ulkopuo-
lelle

Saksa
Pohjois-
maat

Suomen
1700- ja
1800-l.
herätys-
liikkeet